

Macaafa Daani'eel — Lakkoofsa Sagaltamii Sagalii

Guyyoota Dhumaa fi Murtii Waaqayyoo: Hubannoo Raajii Mul'isu

Jeff Pippenger

2024-02-29

“Guyyoonni dhumaa” jechuun sochii ergamaa tokkoffaatti banuu murtii labsuu bakka bu’u; akkasumas sochii ergamaa sadaffaatti cufamuun murtii ni labsama. “Guyyoota dhumaa” keessatti ummanni Waaqayyoo murtii Waaqayyoo labsuuf kaafamanii turan; amma iyyuus ni kaafamu. Garuu ergamaa murtii Waaqayyoo ta’uuf, murtii sana hubachuu qabda. Amaloota ijoo Adventizimii Laa’odiiqeyaa keessaa tokko—garee baratani fi garee hin baranne lamaan keessatti iyyuu—murtii Waaqayyoo akka hin beekne dha. Raajonni hundinuu, yeroo isaan keessa jiraatan caalaa caalaatti ifatti, guyyoota dhumaa irratti dubbatu.

“Raajonni durii hundinuu yeroo keenyaaf caalaa yeroo ofii isaanii irratti xiqqoo dubbatan; kanaafuu raajii isaanii nuuf hojii irra jiraata. ‘Ammas wantoonni kun hundinuu fakkeenyaaf isaan irra ga’an; akkasumas akeekkachiisa keenyaaf barreeffaman; nu warra irratti dhumni addunyaa ga’eef.’ 1 Qorontos 10:11.” Selected Messages, kitaaba 3, 338.

Raajonni hundinu walii wajjin walii galu; kanaafuu raajonni isaanii hundinuu fakkeenya tokkoo fi wal fakkaatu dhiheessu; fakkeenya sunis waa’ee guyyoota dhumaa, jechuunis guyyoota murtii, agarsiisa.

Ruuxoonni raajotaa raajotaaf abboomamoodha. Waaqayyoo walmakaa yookaan jeequmsa uumaa miti; nagaa uuma malee, akkuma waldoota qulqulloota hundumaa keessatti ta’utti. 1 Qorontos 14:32, 33.

Yerusaalem mul’ata Hisqi’eel keessatti boqonnaa saddeet irraa jalqabdu, waldaa Waaqayyoo ti; isheenis guyyoota dhumaa keessatti Waldaa Adveentistii Guyyaa Torbaffaa Laa’odiiqeyaa dha. Boqonnaawwan saddeetii fi sagal Hisqi’eel keessatti, xumura murtii mana Waaqayyoo keessatti gareewwan waaqeffattoota lama adda baasu. Gareen tokko maanguddoota digdamii shanan aduutti sagadanidhaan bakka bu’ameera; warri garuu xureewwan waldaa fi biyya keessatti hojjetaman irratti boo’anii wawwaatan, chaappaa Waaqayyoo ni argatu. Boqonnaa kudha tokko keessatti, mul’anni Hisqi’eel adabbii namoota digdamii shanan aduutti sagadanii fakkeenyaan agarsiisu itti fufa.

Kana malees hafuuri natti ol naqe, gara balbala mana Waaqayyoo isa ba’aatti garagalee jiruutti na geesse; kunoo, karra balbalichaa irratti namoonni digdama shan turan; isaan keessaa Yaazaaniyaa ilma Azurii fi Phelaaxiyaa ilma Benaayaa, bulchitoota sabaa, nan arge. Innis naan jedhe, Yaa ilma namaa, isaan kun namoota hammina yaadan, magaalaa kana keessattis gorsa hamaa kennanidha; warri, “Yeroon isaa hin dhihaanne; mana haa ijaarrannu; magaalaa kun godaa dha, nutis fooni” jedhan. Kanaaf isaan irratti raaji; raaji, yaa ilma namaa. Hafuurri Waaqayyoo natti bu’e, innis naan jedhe, Dubbadhu; Gooftaan akkana jedha; Yaa mana

Israa'el, isin akkana jettaniittu; waan garaa keessan keessaa ol ka'u hundumaa, tokkoon tokkoon isaa ani nan beeka. Isin warra ajjeefaman magaalaa kana keessatti baay'iftaniittu, daandiiwwan ishees warra ajjeefamaniin guuttaniittu. Kanaaf Gooftaan Waaqayyo akkana jedha; Warri ajjeefaman keessan kan isin gidduu ishii keessa kaaftan, isaan foonidha, magaalaa kunis qodaadha; isin garuu ani gidduu ishii keessaa nan baasa. Isin goraadee sodaataniittu; anis goraadee isin irratti nan fida, jedhu Gooftaan Waaqayyo. Ani gidduu ishee keessaa isin nan baasa, harka warra ormaattis dabarsee isin nan kenna, isin gidduuttis murtii nan raawwadha. Hisqi'eel 11:1-9.

Yerusaalem “dheekkicha” jedhamee beekama; namoonni Yerusaalem keessa jiranis “foon” dha; innis dheekkicha, jechuun qodaa keessa bilchaachifamaa jira. Murtiin hamaa warra harka isaanii keessatti miidhaa balleessuu qaban qabatanii ergamootaan raawwatamu, yeroo mallattoon nama kuma dhibba afurtamii afurii kaa'amu keessatti (obboleettiin White mallattoon Hisqi'eel boqonnaa sagalii mallattoo Mul'ata boqonnaa torbaa wajjin tokko akka ta'e jetti), dhugaa kana of keessatti qaba; jechuunis, hamoonni Yerusaalem keessaa ni buqqaatu. Seerri Dilbataa yeroo dhihoo dhufu sanatti, Yerusaalem hafuura ni qulqulleeffamti; tulluuwwan hundumaa olitti akka alaabaa taateettis ol ni kaafamti.

Bara dhuma dhuma keessa, tulluun mana Waaqayyoo fiixee tulluuwwanii irratti ni dhaabatta, gaarran irraas ol ni kaafamta; saboonni hundinuu isheetti ni yaa'u. Namoonni baay'eenis deemanii, “Kottaa, gara tulluu Waaqayyootti, gara mana Waaqa Yaaqoobitti ol in baana; inni karaa isaa keessaa nu barsiisa, nus daandii isaa keessa ni adeemna; seerri keessaa Xiyoon irraa ni ba'a, dubbiin Waaqayyoo immoo Yerusaalem keessaa ni ba'a” jedhu. Isaayaas 2:2, 3.

Qulqullinni Yerusaalemif Dilbata seeraatti raawwatamu, Adeventistoota Laa'oodiiqeyaa irraa buqqisuu dha; achitti Adeventistoonni Filadelfiyaa qofa hafan. Sana booddee caasaan korporeetii seeraa xumurama; mootummaa Yunaayitid Isteetis qindoomina seeraa bara 1863 keessatti dhaabame keessatti qaama to'atu waan ta'eef, yeroo mootummaan Yunaayitid Isteetis biyya irratti kabajamuu Dilbataa dirqisiisu, caasaan korporeetii waldaa Adeventistii Guyyaa Torbaffaa seeraan ni diigama, yookaan maqaan ishee seeraan gara waan akka waldaa Adeventistii Dilbataa ta'etti jijjiirama.

Yommuu warri hamaan Yerusaalem keessa jiran ergamoota balleessitootaan qodaa sana keessaa yeroo keessaa baafamanitti, waldaan Adventistii Laa'oodiiqeyaa ni xumurama; sochiin Filadelfiyaa immoo Yerusaalem hafuura ta'ee akka mallattoo ol kaafamutti in ta'a. Miikaan maanguddoota durii ni dubbisa; isaanis Isaayaas “namoota qoosaa” jedhee waama, warra ifa dukkana, dukkana immoo ifa jedhan; gaaffii tokkoonis maanguddoonni durii “firdina” beekuu akka qaban ni ibsa. Isaan yeroo daawwannaa isaanii beekuu qabu turan.

Anis ni jedhe, Meeqa, isin kadhada, yaa mataan Yaaqoob, isin bulchitoonni mana Israa'el, murtii beekuun kan isin irraa eegamu miti ree? Isin warra wanta gaarii jibbitanii, wanta hamaa jaallattan; warra gogaa isaanii irraa mulquu fi foon isaanii lafee isaanii irraa baasan; warra foon saba koo illee nyaattanii, gogaa isaanii irraa irraa fuudhan; lafee isaanii caccabsitanii, ciccirtanii akka nyaata okkotee qopheeffamuutti, akka foon qodaa keessaa jiruutti gootan. Miikiyaas 3:1-3.

Waaqayyo akka saba Isaa kan guyyaa dhuma “murtii beekan” barbaade, amma illee ni barbaada; murtiin immoo yaad-rimee tokko qofa miti. Inni seenaa adeemsifamaa dha; qaamolee hedduu fi mallattoolee addaa qaba. Inni yeroo raajii kan bara 1798 keessatti jalqabee hanga xumura waggaa kumaatti itti fufu dha. Inni qorannoo ta’es raawwachiisummaa ta’e ni qaba. Inni nama lafa kana irratti jiraatee darbe hunduma irratti, akkasumas ergamoota samii keessaa ari’amanii irratti raawwatama. Yerooleen murtii hubannaa baay’ee barbaachisaa ta’anidha warra amanamoo Waaqayyoo kan guyyaa dhumaaf; gaaffii Miikiyaas gaafateef deebiin isaa, “eeyyee, Israa’el murtii hubachuu qaba” dha.

Ermiyaas akka agarsiisutti, guyyoota dhumaatti jaarsoliin durii Yerusaalem keessa turan xumura “duubatti deebi’uu bara baraa” bakka bu’u; kunis dhaloota afur fincila sadarkaa sadarkaadhaan hammaachaa deemeen bakka buufame, jibbinsa gurguddaa afur Ezikii’el boqonnaa saddeet keessatti sadarkaa sadarkaadhaan hammaachaa deemuudhaan mallatteeffameen ibsameera. Ermiyaas akka agarsiisutti, jaarsoliin durii kun hafuurota waaqeffachuu keessatti marfamarii jiru; isaan “aduu, ji’a, fi loltoota mootummaa samii hundumaa” “waaqeffatu” waan ta’aniif. Innis akka isaan “kufanii, ka’uu hin dandeenye” ta’an ibsa; sababiin isaas “dubbii Waaqayyoo tuffataniiru.” Amaloota kanaan Ermiyaas akka agarsiisutti, “ummanni kun murtii Waaqayyoo hin beekan.”

Yeroo sana, jedha Waaqayyo, lafeewwan mootota Yihudaa, lafeewwan mootummaa isaanii, lafeewwan lubootaa, lafeewwan raajotaa, fi lafeewwan jiraattota Yerusaalem keessaa iddoo awwaalcha isaanii keessaa ni baasani. Isaanis fuuldura aduu, ji’a, fi guutummaa maccaa waaqaa dura ni diriirsu; warra isaan jaallatan, warra isaan tajaajilan, warra duuka bu’an, warra barbaadan, fi warra sagadan sana dura ni diriirsu; isaan walitti hin qabaman, hin awwaalamanis; fuula lafaatti akka xuriitti ni ta’u. Hambaawwan maatii hamaa kana keessaa hafan hundinuu, warra iddoowwan ani itti isaan ari’e hundumaa keessatti hafan, jireenya irra du’a ni filatu, jedha Waaqayyo Gooftaan maccaa. Kana malees ati isaaniin, Akka Waaqayyo jedhu, ni jetta; Namni yoo kufe, hin ka’uu ree? Namni yoo deeme, hin deebi’uu ree? Egaa maaliif sabni Yerusaalem kun duubatti deebi’ina bara baraatiin duubatti gore? Isaan gowwoomsaa cimsanii qabatu; deebi’uu ni didu. Ani dhaggeeffadhee nan dhaga’e; garuu isaan waan sirrii hin dubbanne; namni tokko illee hammina isaatti hin gaabbin, “Maal godhe ree?” jedhee; hundinuu akka fardi waraanaatti fiigu, karaa ofii isaatti gore. Eeyyee, xurumbaan samii keessa jirtu yeroo ishee murtaa’e ni beekti; gugee, qilleensaa, fi liqimsituunis yeroo dhufuu isaanii ni eegu; garuu sabni koo murtii Waaqayyoo hin beeku. Isin akkamitti, “Nu ogeeyyii dha, seerri Waaqayyoo nu wajjin jira” jettu? Kunoo, inni dhugumaan akkasumaan isa tolche; qalamiin barreessitootaa akkasumaan jira. Ogeeyyiin qaanofaniiru; ni rifataniiru, ni qabamaniirus; kunoo, dubbii Waaqayyoo tuffataniiru; egaa ogeessummaan akkamiitu isaan keessa jira? Ermiyaas 8:1–9.

Boqonnaa shanaffaa keessatti, Ermiyaas warra murtii Waaqayyoo hin beekne “gowwoota” jedhee ibsa.

Daandiiwwan Yerusaalem daandiiwwan ishee keessa asii fi achi fiigaa; amma ilaalaa, beekaa, iddoowwan bal’aa ishee keessattis barbaadaa; yoo nama tokko arguu dandeesan, yoo namni tokko murtii hojjetu, dhugaa barbaadu jiraate, ani ishee nan dhiisa. Isaanis, “Waaqayyo jiraata” jechuun dubbatan iyyuu, dhugumaan kijibaan kakatu. Yaa Waaqayyo, iji kee dhugaa irratti

Milkiyaas, lakkoofsa dhumaa boqonnaa lammaffaa irraa seeneffama.

Isin dubbii keessaniitiin Waaqayyo gootan dadhabsiiftaniittu. Isin garuu, “Maalumaan isa dadhabsiifne ree?” jettu. Yommuu, “Namni hamaan hojjetu hundinuu ija Waaqayyoo duratti gaarii dha; innis isaanitti gammada” jettan, yookaan, “Waaqni firdii eessa jira?” jettan, sanaan isa dadhabsiiftu. Kunoo, ani ergamaa koo nan erga; innis fuula koo dura karaa ni qopheessa; Gooftaan isin barbaaddan immoo tasa mana qulqullummaa isaatti ni dhufa; jechuunis ergamaan kakuu kan isin itti gammaddan, kunoo, inni ni dhufa, jedha Waaqayyo gooftaa maccaa. Garuu guyyaa dhufaatii isaa eenyutu danda’a obsuu? Inni yommuu mul’atu eenyutu dhaabachuu danda’a? Inni akka ibidda baqsu warqee qulqulleessituu ti, akka saamuna warra uffata miiccanuus ti. Inni akkuma nama meetii baqsee qulqulleessu tokkootti ni taa’a; ilmaan Lewwiis ni qulqulleessa; akka warqee fi meetii isaan ni calalaqa; isaanis aarsaa qajeelummaa keessatti Waaqayyoof ni dhi’eessu. Achi booddee aarsaan Yihudaa fi Yerusaleem akkuma bara durii fi akkuma waggoota jalqabaa Waaqayyoof ni tola. Milkiyaas 2:17–3:4.

Bara dhuma keessatti, akka ragaa Milkiyaasitti, Waaqayyo Adventizimii Laa’odiiqeyaa kan fincila bara 1888tti maxxaneen ni dadhaba. Fincilli bara 1888, fincila Qooraa, Daataanii fi Abiiraamtiin fakkeeffamee ture; falmiin barsiisaa fincila Qooraa, warri hammina hojjetan iyyuu amma illee fuula Gooftaa duratti qajeelota ta’anii jiru moo hin jiran kan jedhu ture.

Amma Qorax, ilma Yizihar, ilma Qohaata, ilma Lewwii, akkasumas Daataan fi Abiiraam, ilmaan Eliyaab, fi Oon, ilma Peelet, ilmaan Ruubeen, namoota fudhatan; isaanis Musee dura, warra ijoollee Israa’el keessaa tokko tokkoo wajjin ka’an; isaanii keessaa bulchitoota waldaa dhibba lamaa fi shantama turan; isaan waldaa keessatti beekamoo, namoota maqaa qaban turan. Isaanis Musee fi Aroonitti walitti qabamanii, “Isin of irra baayyiftaniirtu; sababiin isaas waldaan hundinuu qulqulluu dha, tokkoon tokkoon isaanii qulqulluu dha, Waaqayyos gidduu isaanii jira; egaa maaliif waldaa Waaqayyoo irratti of ol kaafu ree?” jedhan. Lakkobsa 16:1–3

Bara dhumaa isa dhumaa keessatti, Waaqayyo Adventizimii Laa’odiiqeyaa kan fincila bara 1957tti maxxanuun itti ciche irraa dadhabee jira; kunis salphaatti mul’ina fincila bara 1888tti, jechuunis ibsa mootummaa keessatti akka ifaatti kaa’ame. Kitaabni, Questions on Doctrine, fincila bara 1888 sana seera keessaa dhaabee, kan inni immoo akka ragaa ergamaa Obboleettii White barsiiseetti, irra-deebi’ina fincila Qooraa, Daatan fi Abiiraam ture; ergamaan sun isheen seenaa irra-deebi’ina fincila Qooraa galmeessuuf jecha walga’ii bara 1888 irratti hafuu akka qabdu itti hime. Namoonni maqaa guddaa qaban dhibba lamaa fi shantamni Qooraa, Daatan fi Abiiraam wajjin walitti qabamanii, fincila keessatti Muusee, bakka bu’aa Waaqayyoo, irratti ka’an.

Namoonni digdamii shanan warri boqonnaa saddeeffaa Hisqi’eel keessatti aduudhaaf sagadan, namoota dhibba lamaa fi shantamii warra fincila Qoré, Daataan fi Abiiraam keessatti ixaana dhi’eessan keessaa kudhan keessaa tokko, jechuunis kutaa kudhan keessaa tokko bakka bu’u; isaanis hooggantoota fincila bara 1888 fakkeessan; fincili isaanii inni barsiisaanis bara 1957tti maxxansi kitaaba *Questions on Doctrine* jedhuun sirnaan hundeeffame.

Fincila Qooraa, Daataanii fi Abiiraam “murtii” Waaqayyoo isaan irratti kenne, jechuunis akka waggaa afurtamaaf lafa onaa keessa naanna’anitti isaan irratti labsame, ni didde. Adveentizmiin

Laa'odiiqeyaa bara 1863 keessa, ergaa Laa'odiiqeyaa bara 1856 dhiyaate diduudhaan, amantii dhabuu isaanii irraa kan ka'e murtii waggoota hedduudhaaf lafa onaa keessa naanna'uu fide sana booddee, lafa onaa Laa'odiiqeyaa keessa naanna'uu jalqabe. Fincila bara 1888 keessattis, isaan ammallee ergaa Laa'odiiqeyaa Jaarsolii Joonsii fi Waaggoneriin fide fudhachuuf hin fedhan ture.

Warri kan bara 1888 keessa fincilan sun, aangoo hafuura Jaarsolii Jones fi Waggoner qofa utuu hin taane, aangoo raajittii Ellen White fi aangoo Hafuura Qulqulluu illee ni didan; mootummaa isaanii keessatti yaada waldaan guutuun walqixa qulqulluu ta'e hojiin mul'isaniiru.

Bara 1863tti isaan deebi'anii raajicha sobduu Beetheel wajjin nyaata nyaachuuf dhufan; akkas gochuudhaanis, dhuma irratti hiika fayyinaa kan fincila Qooraatiin bakka bu'e fudhatan; achiis barsiisa sobaa sana kitaaba Questions on Doctrine keessatti ifatti seera godhatanii kaa'an. Barsiisni sun hiika sobaa "qajeelina amantiidhaan" jedhu dha.

Fincilli inni 1863 jalqaba fudhatamuu miidhagota Miiler kan gabateewwan lama Habquuq irratti calaqqisan sanaa ture. Boqonnaa lammaffaa Habquuq keessatti, "falmiin" lakkoofsa tokkoo dhuma irratti gosa lama waaqeffattootaa, ergaa tursite sana irratti walii dhabu isaanii irraa mul'atan, ni fida.

Ilaa, lubbuun isaa kan of tuulu isa keessatti qajeelaa miti; qajeelaan garuu amantii isaatiin ni jiraata. Hab 2:4.

"Amantiin" "qajeelotaa" "falmi" keessatti kan Hab 2 irratti hundaa'e, "mul'ata" gabatee irratti ifatti barreeffame irra ture. Fincila 1863 keessatti, warri amantii "qajeelotaa" sana mootummaa isaanii keessaa dhaban, wanta gabateewwan irratti barreeffame irraa balleessuuf tarkaanfii jalqabaa raawwatan. Fincilli 1863 sanyii jalqabaa fincila sanaa kan bakka bu'e yeroo ta'u, inni dhuma irratti hiika sobaa barsiisa qajeelina amantiidhaan jedhu bara 1957 keessatti seeraan mirkaneessuuf geessise.

Nuti itti aanutti qo'annoo kana fuula barruu itti aanu keessatti ni itti fufna.

"Gooftaan araara Isaa guddaadhaan karaa Maanguddoota Waggoner fi Jones saba Isaa biraan ergaa baay'ee gatii guddaa qabu erge. Ergaan kun Fayyisaa ol kaafame, jechuunis aarsaa cubbuu addunyaa guutuu tiif dhi'aate, akka addunyaa duratti ifaan caalaa dhi'aatuuf ture. Inni amantiidhaan qajeelchifamuu karaa Wabii sanaatiin dhi'eesse; inni namoota qajeelummaa Kiristoos, isa ajajoota Waaqayyoo hundumaaf abboomamuu keessatti mul'atu, akka fudhatan affeere. Namoonni baay'een Yesusiin irraa arguu dhabanii turan. Isaan ija isaanii gara nama isaa isa waaqa irraa ta'eetti, gara ga'umsa isaa isa mudaa hin qabneetti, fi gara jaalala isaa isa jijjiirama hin qabne kan maatii namaatiif qabuutti qajeelfamuun isaan barbaachisaa ture. Humni hundinuu harka Isaatti kennameera, akka inni kennaa badhaadhaa namootatti qooduuf, kennaa gatii hin madaalamne ta'e qajeelummaa Isaa ofii isaatii hojjetaa namaa gargaarsa hin qabneef qooduuf danda'uuf. Kun ergaa Waaqayyoo addunyaatti kennamuu akka qabu ajaje dha. Inni ergaa ergamaa sadaffaa ti; innis sagalee guddaadhaan labsamuu qaba, akkasumas dhangala'uu Hafuura Isaa guddaa ta'een akka deggaramu." Testimonies to Ministers, 91.

“Dhugaan yeroo kanaatiif, ergaan ergamaa sadaffaa, yeroo qormaata guddaa isa dhumaa sanatti dhihaannu sagalee guddaadhaan labsamuu qaba; jechuunis humna dabalaa deemuun.” The 1888 Materials, 1710.

“Yeroon qorumsaa nu irra ga’eera; waamichi guddaan ergamaa sadaffaaffaan ifa ta’ee duraanuu mul’achuu qajeelummaa Kiristoos, Fayyisaa cubbuu dhiisuun, jalqabameera. Kun jalqaba ifa ergamichaa kan ulfinni isaa lafa guutuu guutu ta’eeti.” Selected Messages, book 1, 362.

“Roobni booddeen dhumaa saba Waaqayyoo irratti bu’uu qaba. Ergamaan humna guddaan tokko samii keessaa gad bu’uu qaba, lafti guutuunis ulfina isaatiin ifuu qaba.” Review and Herald, April 21, 1891.